

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
389136	22.06.2018 tarihine kadar kullanımı yazar tarafından kısıtlanmıştır.	Ali Şîr Nevâî'nin Osmanlı edebiyatı üzerine etkisi ve bu etkiye bir örnek olarak Ferhâd u Şîrîn Mesnevisi / Ali Shîr Navâî's influence on Ottoman literature and the Masnavi of Ferhâd u Şîrîn as an example of this influence Yazar: PINAR ÇELİK ÖNAL Danışman: PROF. DR. SEMÎH TEZCAN Yer Bilgisi: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü Konu: Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin: Ali Şîr Nevai = Ali Şîr Nevai ; Edebiyat = Literature ; Eski Türk edebiyatı = Old Turkish literature ; Ferhad ile Şirin = Ferhad ile Şirin ; Mesnevi = Mathnawi ; Osmanlı Dönemi = Ottoman Period ; Osmanlı edebiyatı = Ottoman literature ; Türk edebiyatı = Turkish literature	Onaylandı Yüksek Lisans Türkçe 2015 126 s.

Çağatay edebiyatının en çok bilinen ve yaşadığı dönemin kendi adıyla anılmasını sağlayan şairi Ali Şîr Nevâî'nin (ö.1501) Osmanlı edebiyatı üzerine etkisine bir örnek olarak bu tezde, Lâmiî Çelebi (ö.1532) tarafından Çağataycadan Osmanlıcaya "tercüme" edilen Ferhâd u Şîrîn mesnevisi merkeze alınmıştır. Öncelikle, Nevâî'nin Osmanlı edebiyatındaki algılanışı, "giriş" bölümünde detaylı bir şekilde ortaya konulan Nevâî profili ile ilişki kurularak, şair tezkireleri ve edebî türler üzerinden araştırılmıştır. Sonrasında, Nevâî'nin Husrev u Şîrîn mesnevilerinden farklı olarak Ferhâd'ı "ana kahraman" seçip neden Ferhâd u Şîrîn mesnevisi yazdığı ve Lâmiî'nin Nevâî'nin mesnevisini neden tercüme ettiği her iki mesnevinin "sebeb-i telif" bölümlerinden yola çıkılarak sorgulanmıştır. Son olarak Nevâî'nin mesnevisinin "genişletilmiş çeviri anlayışı" çerçevesinde Osmanlı edebiyatında nasıl algılandığına somut örnekler bulmak için Lâmiî'nin mesnevisinden üç bölüm seçilmiş ve bu bölümler Nevâî'nin mesnevisindeki paralel bölümlerle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar sonucunda, Lâmiî tarafından "doğrudan aktarılan" veya "tercüme edilen" beyitler olduğu tespit edilmiş, "Türkî dilde söyleme ya da Rûmiyâne câme giydirme" geleneğine göre Lâmiî'nin Nevâî'nin mesnevisini tercüme ederken yaptığı tercihler ve kullandığı taktikler gösterilmiştir. Lâmiî'nin beyitlerde, Çağatayca kelimelerin Anadolu Türkçesindeki telaffuzlarına yer verdiği ya da bu kelimelerin aynı anlamdaki Arapça-Farsça karşılıklarını kullandığı; Arapça ve Farsça kelimelerinse aynı anlama gelen Türkçe, Arapça veya Farsça karşılıklarını kullandığı görülmüştür. Bunun yanında Lâmiî mısraların yerlerini değiştirmiş, metin içinde kısaltma ve uzatmalar yapmış; teşbih, mecâz, açık istiâre gibi sanatlarla beyitleri aynı anlama gelecek şekilde "daha edebî" bir hâle getirmiş ancak "konu" açısından Nevâî'nin metnini bire bir takip etmiştir. Aktarılan ve tercüme edilen beyitlerin fazlalığı ise Lâmiî'nin mesnevisinin Nevâî'den "tercüme" edildiğini göstermektedir.

As an example of the influence of 'Ali Shîr Navâî' (d.1501), who is the most renowned poet of Chagatai literature and whom the era during which he lived is named after, on Ottoman literature, the masnavi of Ferhâd u Şîrîn "translated" from Chagatai language to Ottoman Turkish by Lami'i Çelebi (d.1532) is at the center of this thesis. Firstly, the perception of Navâî in Ottoman literature is explored through collection of poet biographies and certain literary genres by relating them with Navâî's profile, which is thoroughly explained in the "Introduction" part. After that, the reason why Lami'i Çelebi chose Ferhad as the "main character" and wrote Ferhâd u Şîrîn differently from Navâî's Husrev u Şîrîn and why he translated Navâî's masnavi is examined, with references from the "reason to write" part of two masnavis. Lastly, to find concrete examples of how Navâî's masnavi was regarded in the scope of "expanded translation" in Ottoman literature, three sections from Lami'i's masnavi were chosen and compared to the parallel sections from Navâî's work. As a result of this comparison, it is seen that there are certain lines "directly taken" and "translated" by Lami'i; moreover, Lami'i's choices and the techniques he employed while translating Navâî's masnavi according to the traditions of "telling in the Turkish language" and "enrobing in an Anatolian gown" are presented. It is also noted that Lami'i included the transliteration of words from Chagatai language according to their pronunciation in Anatolian Turkish or he used the Arabic-Persian equivalent of them instead, and as for Arabic-Persian words he used their Turkish equivalents or certain Arabic-Persian words of the same meaning. In addition, Lami'i reorganized the order of certain lines, expanded or summarized certain parts, and transformed the text into a "more literary" one with figures of speech, such as similes and metaphors, yet exactly followed Navâî's text in terms of the "subject". The high number of couplets directly taken and translated indicates that Lami'i's masnavi is a translation of Navâî's work.